S KONFERENCIJE EUROPSKE FEDERACIJE GRADOVA S FORTIFIKACIJAMA: *MEĐUNARODNIM PROJEKTIMA MOGUĆE JE POVEZATI ZAJEDNIČKU EUROPSKU BAŠTINU S ODRŽIVOM BUDUĆNOŠĆU*

Pulske fortifikacije - inkubator društvenih inovacija i promišljanja održivog blagostanja

Europski projekti povezuju mogućnosti revitalizacije fortifikacijske baštine. Za Pulu to bi značilo mogućnost suradnje s europskim partnerima koji imaju ogromno iskustvo, znanstveno i tehničko znanje na konkretnim projektima revitalizacije, financiranje uređenja difuznih muzeja u pulskim fortifikacijama i pametnih oblika održivog prijevoza poput željeznica i brodova koji bi povezali obalu i otočiće u pulskom zaljevu i omogućili lokalnom stanovništvu i turistima rekreaciju i doživljaj zajedničke europske povijesti i baštine

Piše **Nataša UROŠEVIĆ**

Europski fortifikacijski krajolici, kao javno dobro i inkubator društvenih inovacija, eksperimentiranja i učenja, predstavljaju idealni medij promišljanja održivih politika društvenog blagostanja i razvoja novih oblika participativnog lokalnog upravljanja. Ovo zajedničko kulturno nasljeđe povezuje Europljane, otvara nova radna mjesta, izvor je kreativnosti i inovacija, osiguravajući postpandemijski oporavak Europe kao glavne svjetske turističke destinacije. Fortifikacijski sustavi, koji se često nalaze u pograničnim zonama i u prošlosti su dijelili europska društva, kroz međunarodno umrežavanje i projektnu suradnju transformiraju se u nove europske kulturne koridore, prostore susreta mladih Europljana i mjesta razvoja svijesti o zajedničkim kulturnim vrijednostima i baštini.

Ovi zaključci s početkom godine održanog kongresa Europske federacije gradova s fortifikacijama, koji je okupio više od stotinu uglednih stručnjaka, predstavnika međunarodnih organizacija i europskih institucija te europskih gradova s fortifikacijama posebno su važni za Pulu, grad bogate europske kulturne baštine iz raznih razdoblja, uključujući i jedinstveni fortifikacijski sustav izuzetnog razvojnog potencijala, koji je moguće realizirati kroz međunarodne projekte s partnerima koji imaju slične segmente baštine.

Adekvatna valorizacija fortifikacija

Među njima su svakako gradovi s venecijanskim i austrougarskim fortifikacijama, i u Hrvatskoj i u susjedstvu, ističe arhitekt Fiorenzo Meneghelli iz fondacije i znanstveno-istraživačkog centra Forte Marghera u Veneciji, autor Kataloga austrougarskih fortifikacija, ukazujući na potencijal suradnje gradova pobratima Pule i Verone. Osim antičke baštine i amfiteatara, oba grada imaju slične sustave austrougarskih fortifikacija, tako da bi Puli bila izuzetno korisna iskustva Verone.

Pula i Venecija su utvrđene luke s povijesnim arsenalima, pa se i suradnja između ta dva kulturno i povijesno bliska grada nameće kao logično rješenje, ukazuje Daniele Sferra sa Sveučilišta Ca'Foscari u Veneciji, koji je na konferenciji govorio o socio-ekonomskim učincima adekvatne valorizacije fortifikacija. Pulsko i venecijsko sveučilište već su vrlo uspješno surađivali na pilot-projektu ADRIFORT, u sklopu kojeg je izrađena i feasibility studija valorizacije pulskih fortifikacija, tako da su stvoreni kvalitetni temelji za nastavak suradnje u okviru aktualnih projektnih poziva: od programa prekogranične suradnje Interreg Central Europe i Obzor Europa, do potpora za europske projekte u okviru programa Creative Europe, vezanih za transnacionalne projekte koji uključuju kulturne i kreativne organizacije iz europskih zemalja.

Početkom veljače europska Izvršna agencija za obrazovanje i kulturu (EACEA) objavila je Poziv za dostavu prijedloga za europske projekte suradnje s rokom za predaju projektnih prijedloga do kraja ožujka. Ovim se pozivom europskim organizacijama i institucijama u kulturi svih veličina pruža mogućnost koprodukcije, suradnje, eksperimentiranja, uvođenja inovacija, mobilnosti te razmjene znanja i iskustava. Podržat će se projekti koji uključuju raznolikost djelatnika u različitim kulturnim i kreativnim sektorima za provođenje širokog spektra aktivnosti i inicijativa, s mogućnošću obuhvaćanja jednog kulturnog i kreativnog sektora ili više njih te s mogućnošću interdisciplinarnosti. I u okviru recentno raspisanog poziva programa Obzor Europa, u okviru klastera 2 - kultura, kreativnost i uključivo društvo, osigurano je čak 93 milijuna eura za programe međunarodne suradnje vezane za projekte inovativnog i inkluzivnog upravljanja kulturnim ekosustavima, posebice usmjerene na europsku kulturnu baštinu i kulturne industrije. Jedan od poziva posvećen je i prošle godine pokrenutom programu Novi europski Bauhaus, odnosno oblikovanju zelenijeg, ljepšeg i pravednijeg načina života u kreativnim i uključivim društvima putem arhitekture, dizajna i umjetnosti, a rok za prijavu projekata je 20. travnja.

Transformacijska uloga kulturnog i kreativnog sektora u zelenoj tranziciji i prilagodbi klimatskim promjenama, društvenog koheziji i održivosti lokalnih zajednica u središtu je Novog europskog Bauhausa. Cilj je ove aktualne inicijative Europske komisije, kojom je Europski zeleni plan dobio i svoju kulturnu dimenziju, kroz multidisciplinarna istraživanja i suradnju znanosti, kulture, tehnologije i umjetnosti pronaći inovativna i kreativna rješenja za svakodnevne probleme urbanog suživota i poboljšati kvalitetu života Europljana. Uključivanje zainteresiranih stručnjaka i lokalnog stanovništva u dijalog i diskusiju o ključnim razvojnim pitanjima preduvjet je zelene urbane regeneracije i socijalne revitalizacije, nakon brojnih kriza koje su pogodile lokalne zajednice i nametnule potrebu za održivim i solidarnim rješenjima. Kao bivša vojna baština, fortifikacije se obično nalaze u zelenim zonama, koje karakterizira bioraznolikost, tako da omogućavaju rekreaciju i lokalnom stanovništvu i turistima kroz tzv. spori (slow) doživljajni rekreacijski, kulturni i ekoturizam. Projekti koji povezuju valorizaciju zajedničke europske baštine s održivom budućnošću, transformacijski potencijal zelenih zona s održivom infrastrukturom, čistom energijom, inovativnim tehnologijama i digitalizacijom u središtu su Europskog zelenog plana, strateškog dokumenta koji promišlja održivu budućnost kontinenta.

Primjeri dobre prakse

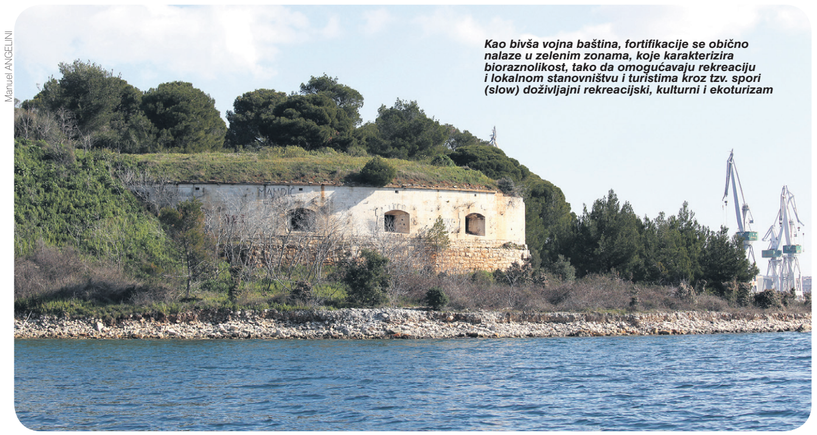
Europska investicijska banka financirala je do sada čak 12.000 takvih projekata, među njima i projekt urbane regeneracije Vallette, povijesnog grada s fortifikacijama na UNESCO-voj listi. Utvrđene bivše pomorske baze, koje su u međuvremenu zaštićene kao europska i svjetska baština, poput pomorske tvrđave Suomenlinna u Helsinkiju ili Vallette na Malti, izvrstan su primjer i model revitalizacije fortifikacijske baštine i za Pulu, slaže se Rafaël Deroo, generalni tajnik Europske federacije gradova s fortifikacijama, ukazujući na prednosti međunarodne suradnje u revitalizaciji fortifikacija. Suomenlinna, jedna od najpopularnijih i najposjećenijih baštinskih destinacija u Finskoj i Europi, u međuvremenu je i službeno odabrana za primjer dobre prakse održivog kulturnog turizma na lokalitetima svjetske baštine. Kao najveći europski sustav pomorskih fortifikacija, zbog univerzalne vrijednosti i kao jedinstven primjer vojne arhitekture 1991. je upisana na UNESCO-ovu listu. Sedamdesetih godina prošlog stoljeća je demilitarizirana i pretvorena u kombiniranu rekreacijsko-kulturno-turističku zonu udaljenu od centra grada petnaestak minuta vožnje brodom. U ovom jedinstvenom obalno-otočnom fortifikacijskom kompleksu nije bilo nove izgradnje, muzeji, hosteli i brojni ugostiteljski objekti uređeni su revitalizacijom bivših vojarni, u kojima danas stalno živi 850, a radi još 300 ljudi.

Europski projekti povezuju mogućnost revitalizacije fortifikacijske baštine kroz međunarodno umrežavanje, prijenos znanja i jačanje kapaciteta, ulaganje u održivu prometnu i kulturnu infrastrukturu i digitalizaciju baštine. Za Pulu to bi značilo mogućnost suradnje s europskim partnerima koji imaju ogromno iskustvo, znanstveno i tehničko znanje na konkretnim projektima revitalizacije, financiranje uređenja difuznih muzeja u pulskim fortifikacijama i pametnih oblika održivog prijevoza poput željeznica i brodova koji bi povezali obalu i otočiće u pulskom zaljevu i omogućili lokalnom stanovništvu i turistima rekreaciju i doživljaj zajedničke europske povijesti i baštine.

Milivoj MLOŠEK

Pulski Fort Bourguignon

Manuel ANGELINI

Kao bivša vojna baština, fortifikacije se obično nalaze u zelenim zonama, koje karakterizira bioraznolikost, tako da omogućavaju rekreaciju i lokalnom stanovništvu i turistima kroz tzv. spori (slow) doživljajni rekreacijski, kulturni i ekoturizam

Logična suradnja s Venecijom

Pula i Venecija su utvrđene luke s povijesnim arsenalima, pa se i suradnja između ta dva kulturno i povijesno bliska grada nameće kao logično rješenje, ukazuje Daniele Sferra sa Sveučilišta Ca'Foscari u Veneciji

Zaštićena europska i svjetska baština

Utvrđene bivše pomorske baze, koje su u međuvremenu zaštićene kao europska i svjetska baština, poput pomorske tvrđave Suomenlinna u Helsinkiju ili Vallette na Malti, izvrstan su primjer i model revitalizacije fortifikacijske baštine i za Pulu, kaže Rafaël Deroo, generalni tajnik Europske federacije gradova s fortifikacijama

Za Pulu korisna i iskustva Verone

Arhitekt Fiorenzo Meneghelli iz fondacije i znanstveno-istraživačkog centra Forte Marghera u Veneciji, autor Kataloga austrougarskih fortifikacija, ukazujući na potencijal suradnje gradova pobratima Pule i Verone kaže da osim antičke baštine i amfiteatara, oba grada imaju slične sustave austrougarskih fortifikacija, tako da bi Puli bila izuzetno korisna iskustva Verone